

21. BM/INTOSAI SEMPOZYUMU: KAMUDA HESAP VEREBİLİRLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ İÇİN SAYIŞTAY VE VATANDAŞLAR ARASINDA ETKİN İŞBİRLİĞİ

Seher ÖZER ÜTÜK*

Birleşmiş Milletler Örgütü (BM) ve Uluslararası Sayıştaylar Birliği (INTOSAI) tarafından ortaklaşa düzenlenen 21. BM/INTOSAI Sempozyumu 13-15 Temmuz 2011 tarihlerinde Viyana'da gerçekleştirildi. Sempozyuma Birleşmiş Milletler, Uluslararası Parlamenterler Birliği, Uluslararası Bütçe Ortaklığı ve diğer çeşitli uluslararası kuruluşların yanı sıra, 66 Sayıştaydan yaklaşık 140 temsilci katılmıştır.

1971 yılından itibaren iki yılda bir düzenlenen ortak sempozyumların her birinde farklı bir konu gündeme alınmış; 21. Sempozyumun konusu ise “Kamuda Hesap Verebilirliğin Geliştirilmesi İçin Sayıştay ve Vatandaşlar Arasındaki İşbirliğinin Etkin Uygulamaları” olarak belirlenmiştir. Bu başlık altında, Sayıştayların kendi çalışmalarına halkı nasıl dahil edebilecekleri ve aynı zamanda çalışmalarını halka nasıl iletebilecekleri hususlarında farklı ülkelerin deneyimleri, uluslararası kuruluşların çalışmaları ve konunun teorik arkaplanı hakkında çeşitli sunumlar yapılmış ve geniş katılımlı müzakereler gerçekleştirilmiştir.

Sunum ve müzakerelerde, tüm dünyada bir demokrasi arayışının olduğu ve bu arayışın daha iyi yönetim taleplerini yoğunlaştırdığı belirtilerek, iyi bir yönetimin hesap verme sorumluluğunun ve saydamlığın güçlendirilmesi ile sağlanabileceği ifade edilmiştir. Vatandaşların talepleri doğrultusunda daha saydam ve daha hesap verebilir bir yönetimin tesis edilmesi ile kamunun hizmet kalitesinin artacağı ve sonuçta toplumların yaşam standardının yükseleceği ifade edilmiştir.

Bu koşullarda Sayıştayların toplumsal taleplerin karşılanmasında kilit kurumlar haline geldiği önemle vurgulanmıştır.

* Tercüman, Sayıştay Başkanlığı

Sayıştayların artan sorumluluklarını daha etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için iletişim kapasitelerini artırarak parlamentoları ile ilişkilerini güçlendirmesi, halkla daha aktif bir iletişim ve işbirliği içerisinde olmaları, medya ve diğer iletişim kanallarından etkin şekilde yararlanarak kamu yönetiminin, kamusal hizmetlerin ve daha genel anlamda demokrasinin kalitesini yükseltmede daha etkin rol üstlenmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

Sempozyum süresince, gündemin ilk teması olan **“Sayıştay ve Vatandaşlar Arasında İletişim”** başlığı altında;

- Kamuda hesap verebilirliğin gelişmesinde Sayıştay ve vatandaşlar arasında iletişim;

- Sayıştayların çalışmaları hakkında vatandaşların farkındalığının artırılması;

- Denetime ilişkin spesifik bilgilerin vatandaşa iletilmesi;

- Denetime ilişkin konularda vatandaşların Sayıştay ile iletişim kanalları;

“Yönetimin Denetimine Vatandaşların Katılım Şekilleri” başlıklı ikinci tema altında;

- Vatandaşların denetim sürecine katılması için yollar ve gerekli koşullar;

“Sayıştaylar, Parlamentolar ve Vatandaşlar Arasında İşbirliğinin Değerleri, Yararları ve Güçlükleri” başlıklı üçüncü tema altında ise,

- Sayıştayların Parlamento ile işbirliğinin değerleri, yararları ve güçlükleri: Parlamento boyutu;

- Sayıştay ile Vatandaşlar arasındaki işbirliğinin değerleri, yararları ve güçlükleri: Vatandaş boyutu;

- Sayıştay ile Vatandaşlar arasındaki işbirliğinin değerleri, yararları ve güçlükleri: Sayıştay boyutu;

- BM Binyıl Kalkınma Hedefleri bağlamında Sayıştay ve vatandaşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesinde yenilikçi yöntemler;

gibi konular ele alınmıştır.

Sempozyum sonunda, kapsamlı bir “Sonuç ve Öneriler” metni hazırlanarak tartışmaya açılmış ve müzakereler sonucunda son şekli verilmiştir.

Sonuç Bildirgesi mahiyetinde olan ve 46 maddeden oluşan bu metinde, kamu yönetiminde saydamlık, hesap verebilirlik ve iyi yönetişimi güvence altına almak ve artırmak için Yüksek Denetim Kurumları ile vatandaşlar arasında etkin işbirliğinin önemi vurgulanarak, etkin işbirliğinin sadece etkin iletişim yoluyla mümkün olacağı ifade edilmiştir. Yüksek Denetim Kurumlarının rolleri ve değerlerine atıf yapılarak, bunların geliştirilmesinde küresel etkinliklerin başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası kuruluşlarla ilişkilerinin güçlendirilmesinin önemi üzerinde durulmuştur.

“Kamusal hesap verme sorumluluğunun artırılması için Yüksek Denetim Kurumları ile vatandaşlar arasında işbirliği yapılmasının faydaları” başlığı altında analiz ve değerlendirmelere yer veren bu bildirgenin *“Yüksek Denetim Kurumları ve vatandaşlar arasında işbirliği yoluyla kamusal hesap verme sorumluluğunun artırılmasına yönelik öneriler”* başlıklı bölümünde ise şu tavsiyeler yer almaktadır:

1. Lima ve Meksika Deklarasyonunda ortaya konulan prensiplerin, özellikle de model kurumlar olarak Yüksek Denetim Kurumlarının bağımsızlığı prensibinin aşağıda belirtilen amaçlarla uygulanması:

a. Denetim bulgularının ilgili, açık, az ve öz olması ve dolayısıyla halk tarafından kolayca anlaşılması.

b. Denetim raporları, bulguları ve tavsiyelerinin Parlamenta sunulması ve bunların diğer paydaşlarla da paylaşılması.

c. Web siteleri, medya röportajları, basın açıklamaları ve konferanslar gibi yenilikçi ve etkin araçlarla denetim raporlarının doğrudan vatandaşlara ulaştırılması ve açıklanması.

d. Yüksek Denetim Kurumlarının denetim ürün ve hizmetlerine erişimin; web siteleri ve kütüphanelerde istek üzerine veya ilgili diğer yöntemlerle kolaylaştırılması.

2. Lima ve Mexico Deklarasyonlarında belirlenen prensipleri destekleyen ve INTOSAI çalışmalarını tanıyan bir BM Genel Kurul Kararının kabul edilmesine yönelik çabaların sürdürülmesi;

3. Yüksek Denetim Kurumlarının Değeri ve Sağladığı Faydaların İletilmesi ve Tanıtılması INTOSAI Çerçevesinin, Yüksek Denetim Kurumlarının güvenilirliğinin artırılmasında esas alınması ve vatandaşların yaşamlarının iyileştirilmesi amacıyla uygulanması;

4. Medya, kampanyalar, sosyal medyanın kullanılması ve gerektiğinde yerel dillerde diğer farkındalık arttırıcı faaliyetler aracılığıyla Yüksek Denetim Kurumlarının çalışmaları ve rolleri ile devlete ve genel olarak kamuya getirdikleri katma değer konusunda halkın bilgisinin artırılması;

5. Üniversiteler ve diğer araştırma enstitüleri ile aktif işbirliği yapılması suretiyle uygun toplumsal farkındalık programlarının geliştirilmesi;

6. Halkın kamu yönetimine ve demokrasinin güçlendirilmesine olan güvenini olumlu biçimde etkileyecek Yüksek Denetim Kurumları ile Parlamentolar arasında süregelen yakın ilişkilerin geliştirilmesi;

7. Gözetim fonksiyonunun yürütülmesi ve bütçe ve denetim fonksiyonlarının yerine getirilmesinde Parlamentoların kapasitelerinin artırılmasına yönelik çabaları desteklemesi için INTOSAI'nin Uluslararası Parlamenterler Birliği ile yakın çalışmalar yapmasının teşvik edilmesi;

8. Yüksek Denetim Kurumları ve paydaşları arasında iyi ilişkilerin tesis edilmesi ve kamu kaynaklarının yönetiminde hesap verme sorumluluğu ve saydamlığın artırılması için vatandaşlar, sosyal örgütler, ulusal kurumlar ile araştırmacılar arasındaki bağın güçlendirilmesi;

9. Medya ile aktif, doğru ve şeffaf iletişim için halkla ilişkiler ve iletişim stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması ve böylece karşılıklı güven ilişkisinin tesisi;

10. Bütçede yapılan değişiklikler ve bütçenin uygulanması dâhil olmak üzere tüm bütçe sürecine ilişkin vatandaşları bilgilendirecek bütçe saydamlık sistemlerinin ve uygulamalarının desteklenmesi;

11. Vatandaşların yaşamlarının iyileştirilmesi için onların katkıda bulunmaları/sorumluluk üstlenmeleri/iştirak etmelerinin sağlanmasına yönelik mevcut modellerin kabul edilmesi. Buna bağlı olarak BM/INTOSAI ortak platformu aracılığıyla ve diğer araçlarla INTOSAI'nin, Uluslararası Bütçe Ortaklığı (IBP) ve diğer teşkilatlarla işbirliği kurmaya ve IBP'nin koordine ettiği Çoklu Paydaş Girişimi Steward Komitesine katılımı değerlendirmeye teşvik edilmesi;

12. Gelecekte denetimlerin odaklandırılacağı alanlar, kapsam ve riskler konusunda bilgi sağlamak amacıyla usulsüzlükler ve kötü yönetimle ilgili şikâyetler ile daha iyi kamu yönetimi ve hizmetlere ilişkin önerilerin alınması ve izlenmesi; vatandaşlara geri bildirim sağlanması ve böylece Yüksek Denetim Kurumlarının tavsiyelerinin izlenmesini sağlamak amacıyla gerekli sistemleri geliştirerek vatandaş katılımının teşvik edilmesi;

13. Birleşmiş Milletler tarafından da çağrıda bulunduğu üzere INTOSAI mekanizmaları aracılığıyla Haziran 2012'de yapılacak olan İklim Değişikliği Rio+20 Zirvesine katkıda bulunma taahhüdü verilmesi;

14. Denetim sürecini, saydamlığı ve her kademedede yolsuzluk ve yoksulluğun ortadan kaldırılması ile genel olarak Milenyum Kalkınma Hedeflerinin uygulanmasına katkıda bulunulması amacıyla gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında karşılıklı işbirliği ve ortaklık dâhil olmak üzere bütün ülkelerde kapasite geliştirmeye yönelik olarak BM Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi ile birlikte ortak bir gündem hazırlanması;

15. Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesinin özüne uygun olarak özellikle yolsuzluğun önlenmesine katkıda bulunulması;

16. Yüksek Denetim Kurumları arasında sosyal denetimler dâhil olmak üzere vatandaşlarla etkin ve verimli etkileşimle ilgili bilgi ve deneyim paylaşımının teşvik edilmesi;

17. INTOSAI'nin Yüksek Denetim Kurumlarının Değeri ve Sağladığı Faydalar Çalışma Grubunun iş programı çerçevesinde vatandaşlarla işbirliği konusunda INTOSAI rehberinin geliştirilmesi. Bu rehberde vatandaşlarla yapılacak işbirliğiyle bağlantılı fırsatlar ve risklere cevap verilmesine ilişkin koşullar ve şartlar ele alınmalıdır.